

Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşantılarına Yansımaları*

Ferudun SEZGİN**

Erol DURAN***

Özet: Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili düşünceleri ve sınavın öğretmen adaylarının lisans derslerinin içeriği ile öğretmenlik mesleğine bakışlarına ve sosyal yaşantılarına yansımalarını belirlemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve bu yöntemin tekniklerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya Uşak Üniversitesi İlköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden 2011 yılında mezun olmuş ve aynı yıl KPSS'ye girmiş 47 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sürecinde izin veren katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ses kaydı alınmış, ses kaydı istemeyen katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ise yazılı notlar tutulmuştur. Ses kayıtları yazıya dökülerek bütün veriler üzerinden betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Bununla birlikte özgün görüş ve düşünceleri yansıtacak şekilde doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Araştırma sırasında öğretmen adayları KPSS'nin nitelikli öğretmeni seçmek için uygun bir sınav olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca sınavın, onların çevreyle iletişimlerini, sosyal ilişkilerini, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarına olumsuz yansıdığını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının KPSS yerine sözlü ve yazılı bir sınava tabi tutulması ve ek ders ücreti karşılığında çalışan öğretmenlerin yerine atama yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: KPSS, öğretmen adayı, akademik ve sosyal yaşantı

The Reflections of the Public Personnel Selection Examination on Teacher Candidates' Academic and Social Lives

Abstract: This study aims to determine teacher candidates' perceptions about the Public Personnel Selection Examination (KPSS) and the reflections of this exam on their views of teaching profession and the content of undergraduate courses and social lives. In this study, qualitative research methods and semi-structured interviews were used. The study group consists of 47 teacher candidates graduated from Uşak University Department of Primary Class, Social Studies Education and Turkish Language Teaching in 2011 and entered the KPSS in the same year. During the interviews with participants who accept audio recordings, sound recordings were made. The notes were also written during the interviews with the participants who do not accept audio recordings. Then the sound recordings, descriptive writing and content analysis were performed by pouring over all the data. However, direct quotations were given to reflect the original

* Bu araştırma, 13-16 Ekim 2011 tarihinde 5. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, ferudun@gazi.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, erolduran@gmail.com

views and opinions. These applications may be considered to increase the reliability and validity of research data. Teacher candidates reported that KPSS was not an appropriate examination to select a qualified teacher. Moreover, they said that this exam had adversely reflections on their environmental communication, social relationships and artistic, cultural and sporting activities. Teacher candidates suggest that both a verbal and written examination process should be applied instead of KPSS and permanent teachers should be assigned instead of teachers working for course fee.

Keywords: Public Personnel Selection Examination, teacher candidate, academic and social life

Giriş

Öğretmen adayları lisans eğitimleri sırasında özellikle de son sınıfta KPSS'ye hazırlanmaktadır. Bu hazırlık süreci, öğrenciler ve aileleri için oldukça kaygı verici bir süreçtir. Bu süreçte adaylar, bir yandan lisans eğitimlerindeki dersleri bitirmeye çalışırken diğer yandan da kaygılı, umutsuz ve yoğun bir biçimde KPSS hazırlıklarını sürdürmektedirler. Mezun durumdaki adayların kaygı ve umutsuzlukları ise daha yüksektir. Başarısız bir sınav geçirdiği için üzgün olan mezunlar, tekrar başarısız olma kaygısı ile karşı karşıyadır. KPSS öğretmen adayları için eğitimini aldıkları alan ile ilgili işe alınmanın son basamağıdır. Bu sebeple bu durum adaylar üzerinde bir baskı ve yüksek bir kaygı oluşturmaktadır ve bu kaygı adaylarda olumsuz davranışlara sebep olmaktadır (Baştürk, 2007, 2008; Gündoğdu, Çimen ve Turan, 2008; Karaca, 2011; Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007). Bu durum eğitim fakülteleri için önemli bir sorundur ve lisans eğitimlerinin verimsizleşmesine sebebiyet verebilir.

Öğretmen adaylarının, dersanelerde aldıkları eğitim ile lisanstaki eğitim içeriği ve biçimi arasında farklılıklar oluşmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarında zihin karışıklığına sebep olmaktadır. Sınava girip yüksek puanlar almalarına karşın, alanlarında atama yapılmayan ya da çok az sayıda öğretmen ataması yapılan öğrencilerin durumları da başka bir sorundur. Sonuç olarak, KPSS öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarında önemli yansımalar bırakmaktadır. Bu yansımaların derinlemesine ve kendi gerçekliğinde araştırılması gerekmektedir.

Sınav ile Öğretmen Seçimi

Etkin bir öğretmen seçimi sürecinin hedefi doğru elemanı seçmektir. Güvenilir bir öğretmen seçimi sürecinin hedefi, aranan niteliklere sahip elemanı bulmak olmalıdır. Her kademedeki öğretmen adayının seçilmesi ve nitelikli bir mesleki formasyonun kazandırılması geçmişte olduğu gibi bugün de ülkelerin gündeminde yerini ve önemini korumaktadır (Dilekmen, Ercoşkun ve Nalçacı, 2005; Eraslan, 2006; Karaca, 2011; Karaçanta, 2009).

Türk Millî Eğitim Sistemi'nin en önemli bileşeni ve merkez noktası olan öğretmenlerin niteliği ve motivasyonu, bütün olarak sistemin kalitesinin be-

lirleyicisidir. Bir ülkede eğitim ve insan gücünün kalitesi, öğretmenin niteliği ile bir arada düşünülmekte ve değerlendirilmektedir (Akyüz, 1999; Coşkun, 2010; Çevik ve Yiğit, 2009). Bu nedenle sitemde yer alacak nitelikli öğretmenin seçimi son derece önemlidir.

Öğretmen istihdamı arz ve talep dengesi içinde değerlendirilen bir olgudur. Bu bağlamda öğretmen istihdam politikası bir bireyin öğretmenliği kariyer olarak seçme kararını etkileyen faktörlerin incelenmesine odaklanır (Guarino, Santibanez ve Daley, 2006). Öğretmenlik mesleğinin kendine özgü çalışma koşulları, KPSS'nin varlığı ve bazı alanlarda öğretmen istihdamının yetersiz oluşu, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin bakış açılarını ve öğretmenliği kariyer olarak tercih etme durumlarını etkilemektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı istihdam ettiği öğretmenlerin seçimlerini, 1985-1991 yılları arasında “Öğretmenlik Yeterlik Sınavı” ile; 1999-2000 yılları arasında “Devlet Memurluğu Sınavı (DMS)” ile; 2001 yılında “Kamu Meslek Sınavı” (KMS) ile yapmıştır. 2002 yılından itibaren 18.03.2002 tarih ve 3975 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile (Resmi Gazete: 03.05.2002 tarihli ve 24744 sayılı karar) Kamu Görevlerine İlk Defa Atananlar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre öğretmen seçimleri “Kamu Personeli Seçme Sınavı” (KPSS) ile yapılmaktadır (Deryakulu, 2011; Dilekmen, ve diğ., 2005; Engeç, 1991; Ersalan, 2006; Kablan, 2010; ÖSYM, 2011). Bu sınavın amacının genel olarak eğitimde kalitenin artırılması için daha nitelikli öğretmenlerin seçilmesini ve istihdamını sağlamak olduğu söylenebilir. Bu amaçla bu sınavların öğretmen yeterlik sınavı olarak lisans eğitiminin sonunda yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Ancak KPSS bu hâliyle daha çok kamuya yönelik istihdam talebinin karşılanmasında bir eleme aracı durumundadır (Karaca, 2011). Türkiye’de öğretmen atamada sınav zorunluluğunun olması, atamaya başvuran öğretmen adayı sayısının istihdam edileceklerden çok olmasından kaynaklanmaktadır. 2011 yılında yapılmış olan KPSS sınavına başvuran ve sınava giren aday sayıları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: 2011 Yılında KPSS’ye Başvuran ve Giren Öğretmen Adaylarının Sayısı

Sınav Alanları	Başvuran Aday Sayısı	Giren Aday Sayısı
Genel Yetenek-Genel Kültür		412.984
Yabancı Dil		120.427
Eğitim Bilimleri	278.048	230.415
Hukuk-İktisat-İşletme-Maliye-Muhasebe		100.946
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri- Ekonometri-İstatistik-Kamu Yönetimi		55.396

www.memurlar.net adresinden 1 Ağustos 2011 tarihinde indirildi.

Türkiye’de 2011 yılında KPSS’ye başvuran aday sayısı 278.048’dir. Sınav başvuru yapanlardan 230.415’inin sınava girdiği görülmektedir. Yaklaşık 48 bin kişinin KPSS’ye başvurup sınava girmemiş olması düşünülmesi gereken bir husustur (Tablo 1). Bu adayların sınava girmeme nedenleri farklılıklar arz edebilir. Bu nedenler farklı bir iş koluna yönelme, atanamama umutsuzluğu, sınava çalışmama, sağlık nedenleri, vb. olarak sıralanabilir. Farklı bir iş koluna atılma ve sınavın sonucundan ve atanma konusunda umutsuz olmak düşünülmesi gereken nedenler arasındadır.

Bu çalışmada; Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri ile çalışılmıştır. Bu üç alan bazında minimum atama puanları, KPSS’ye giren aday sayısı, atamaya başvuran aday sayısı ve atanmış öğretmen sayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: 26.08.2011 Tarihinde Yapılan Öğretmen Atamasına İlişkin Bazı Alanlar Bazında Sayısal Veriler

Alan Adı	Min. Atama Puanı	KPSS’ye Giren Sayı	Atamaya Başvuran Sayısı	Atama Sayısı
Sınıf	80.544	17.240	6.093	2.464
Sos. Bilg	84.947	18.080	1.511	245
Türkçe	89.215	13.569	1.934	443

http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/kpss_sira_26082011

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, her üç branşta da KPSS’ye giren öğretmen adayları sayısı ile atanmış öğretmen sayısı arasında önemli bir uçurum olduğu görülmektedir. Her üç branştaki atama bekleyen öğretmen sayısı oldukça yüksektir. Bu durum, öğretmen eğitiminde kalite ve istihdam sorunlarının devam etmesi anlamına gelmektedir (Baskan, Aydın ve Madden, 2006). Bu branşlarda her yıl benzer sayıda atama yapılabileceğini varsayarsak, atama bekleyen on binlerce öğretmenin atamasının mümkün olmadığı söylenebilir. Bu verilerin KPSS’ye giren öğretmen adaylarını umutsuzluğa itmeyeceğini söylemek iyimserlik olacaktır. Bugün itibarıyla diğer atama bekleyen çok sayıda aday vardır. Sınavla ilgili bu gerçeklerin, sınava hazırlanan öğretmen adaylarına nasıl yansıtıldığı araştırılması gereken bir husustur.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, KPSS’nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına nasıl yansıdığını araştırmaktır. Bu sorunun cevabını daha derinlemesine irdeleyebilmek amacıyla ilgili alan yazın taramasının sonucunda şu alt sorular ortaya çıkmıştır:

Öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili genel düşünceleri nelerdir?

Öğretmen adayları KPSS ile lisans ders içeriklerinin uygunluğunu nasıl değerlendirmektedir? Öğretmen adaylarının KPSS'nin öğretmenlik mesleğine bakışları üzerindeki etkisi ya da yansımaları konusunda görüşleri nelerdir?

Öğretmen adaylarının KPSS'nin sosyal yaşantılarına etkisi ya da yansımaları konusunda görüşleri nelerdir?

Yöntem

Çalışmanın amacı ve araştırma soruları çerçevesinde, sosyal bir olguyu derinlemesine anlamlandırmak ve irdelemek ihtiyacından hareketle nitel araştırma yöntemi ve bu yöntemin tekniklerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (1999) göre, nitel araştırma bir olguyu ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak vermektedir. Çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemi ve buna bağlı olarak ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden 2011 yılında mezun olmuş ve aynı sene KPSS sınavına girmiş 47 aday oluşturmaktadır. Bu öğretmen adaylarının 16'sı Sınıf, 17'si Sosyal Bilgiler ve 14'ü Türkçe öğretmen adaylarıdır. Katılımcıların 21'i (%44.7) kadın, 26'sı (%55.3) erkektir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamlı bir alan yazın taramasına dayalı olarak geliştirilmiştir. Formun kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla eğitim bilimleri alanında beş akademisyenin görüşlerine başvurulmuş ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak taslak forma son hâli verilmiştir. Uygulama öncesinde taslak formda yer alan soruların içerik ve anlatım açısından kontrolünü yapmak için çalışmada kullanılan örnekleme ölçütüne uyan üç öğretmen adayı ile odak grup çalışması yapılarak sorularda düzenleme ve eklemeler yapılmıştır. Araştırma sürecinde izin veren katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ses kaydı yapılmış, ses kaydı istemeyen katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ise yazılı notlar tutulmuştur. Daha sonra yapılan ses kayıtları da yazıya dökülerek bütün veriler üzerinden betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Bununla birlikte özgün görüş ve düşünceleri yansıtacak şekilde doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Bunlar araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini artıracak uygulamalar olarak kabul edilebilir.

Çalışmanın geçerliğini artırmak amacıyla kullanılan stratejilerden biri de uzun süreli etkileşimdir. Yıldırım ve Şimşek (1999), görüşme sırasında görülen kişinin genel olarak görüşmenin ilk aşamalarında araştırmacının daha fazla etkisinde kaldığını, görüşme süresi uzadıkça oluşan güven ortamı ile birlikte katılımcıdan daha sağlıklı veriler elde edilebileceğini belirtmektedir.

Bu bağlamda, yapılan görüşmelerin süresi imkânlar dâhilinde uzun tutularak araştırmanın geçerliliği artırılmak istenmiştir. Araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla katılımcılardan toplanan veriler özetlenmiş ve katılımcılardan bunları teyit etmeleri istenerek katılımcı teyidi sağlanmıştır. Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla araştırmacı çeşitliliğine (Yıldırım ve Şimşek, 1999) gidilmiş, veriler üç farklı uzman tarafından incelenmiş ve uzlaşma sağlanan temalar ve kodlar üzerinden analiz yapılmıştır. Son olarak katılımcıların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik sağlanarak mümkün olduğunca farklı ve özgün durumların ortaya konması amaçlanmıştır.

Bulgular

Araştırma sonuçlarına, betimsel ve içerik analizi kullanılarak ulaşılmıştır. Bu bulgular ve bulgulara yönelik yorumlar, alt problemlerin sırası dikkate alınarak sıralanmıştır.

Öğretmen Adaylarının KPSS ile Genel İlgili Düşünceleri

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla adaylara “*KPSS ile ilgili genel düşünceleriniz nelerdir?*” sorusu sorulmuş ve adayların bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının KPSS ile Genel İlgili Düşünceleri

KPSS ile İlgili Düşünceler	n (%)	Örnek Açıklama
Sınav gereklidir.	32 (68.1)	<ul style="list-style-type: none"> • Yüzbinlerce adayın olduğu herhangi bir meslek için bir eleme sınavının yapılması doğaldır. (S.Ö.) • Artık KPSS’den kurtuluş yoktur. (T.Ö.)
KPSS’ye alternatif sınav yapılmalıdır.	28 (59.6)	<ul style="list-style-type: none"> • Sözlü ve yazılı sınav şarttır. Öğretmen adayları, öğretmen yeterliklerini ölçen, sözlü ve yazılı sınavdan geçirilmelidir. Giyim kuşam, hobiler, yaşantı zenginliği, vb. bile değerlendirme sonucunu etkilemelidir. (S.B.Ö.)
Sınav belirleyici değildir.	37 (78.7)	<ul style="list-style-type: none"> • KPSS’nin amacı nedir bilmiyorum fakat KPSS’nin amacı ne değildir dersiniz cevabım kesinlikle ‘nitelikli öğretmen seçmek’ olurdu. (T.Ö.) • KPSS, öğretmenlerin yeterliliği dışında her türlü konuyu ölçen bir sınavdır. (S.Ö.)
Alan dışından soru sorulmamalıdır.	29 (61.7)	<ul style="list-style-type: none"> • Alanı dışındaki konuları en iyi ezberlemiş aday KPSS’den iyi not almaktadır. (S.B.Ö.)

Dershaneye gitmek şart değildir.	20 (42.6)	<ul style="list-style-type: none">• Dershaneye gitmeden başarılı olmak mümkündür. (T.Ö.).• Dershaneler öğrenciyi sadece motive etmektedir. (S.Ö.)
KPSS denince akla gelenler	Yorgunluk (16), sıkıntı (14), memurlar.net (14), odaya kapanma (13), kopya (13), maaş (11), rekabet (8), atama (8), gelecek (7), hırs (7), çalışmak (6), alternatif işler (6), törpü (6), dershane (5), yeni çıkmış kitaplar (4), dönemeç (1), pişmanlık (1), keşke (1)	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili düşünceleri temasına yönelik bulgular belirlenirken, “sınavın gerekliliği, alternatif sınav, sınavın belirleyiciliği, alan dışı sorular ve dershaneye gitme zorunluluğu” ile ilgili kodlar ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu ($n = 32$) sınavın gerekli olduğunu ancak gene önemli bir çoğunluğu ($n = 28$) sınavın bu şekliyle uygun olmadığını belirtmektedir. Adayların önemli bir çoğunluğu ($n = 37$) KPSS sınavının belirleyici olmadığını ve gene çoğunluğu alan dışından soru sorulmaması görüşünü paylaşmaktadır. Öğretmen adaylarına “KPSS denilince akıllarına gelen ilk üç kelime nedir?” diye sorulduğunda daha çok “yorgunluk (16), sıkıntı (14) ve memurlar.net (14)” kelimelerini söylemektedirler (Tablo 3).

Araştırmanın bu sonucuna benzer bir biçimde, Çimen ve Yılmaz (2011) ve Deryakulu (2011) yaptığı araştırmada, KPSS Eğitim Bilimleri testlerinde sorulan soruların, tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutumları içeren öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınırlı bir kısmını ölçtüğü sonucuna ulaşmıştır. Karaca (2011) yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının KPSS'nin gerekliliğine yönelik tutum düzeylerinin çok düşük olduğunu, başka bir deyişle KPSS'nin gerekliliği konusunda olumsuz tutuma sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Araştırmanın bulguları bu yönüyle bu araştırmanın sonuçlarıyla uyumludur.

Yılmaz (2010) ve Nartgün (2008), yaptığı araştırmada bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde, KPSS'nin öğretmen adaylarının bilgi seviyelerini ölçmek için uygun ama performanslarını değerlendirmek için uygun ve geçerli olmadığı yani KPSS'nin bir öğretmen adayının mesleğini başarılı bir şekilde yapıp yapamayacağına dair isabetli bir kestirimde bulunma potansiyelinden yoksun bir değerlendirme aracı olduğu, bu yüzden de öğretmen atamalarında yeterli bir ölçüt teşkil etmediği; öğretmen adaylarının performanslarının değerlendirilmeksizin sadece KPSS sonuçlarına göre atamalarının yapılmasının öğrencileri ezbere teşvik ettiğini; öğrencilerin KPSS sınavında başarılı olabilmek için uygulamalı dersleri ihmal ederek daha çok teorik bilgiler üzeri-

ne yoğunlaşmaları, bunun sonucu olarak da teori ile uygulama arasında bağ kurmakta zorlanmaları ve performans seviyelerinin yeterince gelişmediği ve KPSS'nin bazı eğitim fakültelerinde derslerin sınava yönelik işlenmesine sebebiyet vererek önemli öğretim amaçlarının ihmal edilmesine yol açtığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Öğretmen Adaylarının KPSS ile Lisans Ders İçeriklerinin Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla katılımcılara “*KPSS ile lisans ders içeriklerinin uygun olup olmadığı konusunda neler düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuş ve adayların bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının KPSS ile Lisans Ders İçeriklerinin Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

KPSS ile Lisans Derslerinin Uygunluğu	n (%)	Örnek Açıklama
İçerikler örtüşmektedir.	26 (55.3)	<ul style="list-style-type: none"> İçerikler örtüşmektedir ancak, öğretim elemanlarının bazıları dersi etkinlik temelli anlatmaktadır. Böyle olunca o ders KPSS hazırlığımıza katkı sağlamamaktadır. (T.Ö.)
İçerikler tam olarak örtüşmemektedir.	21 (44.7)	<ul style="list-style-type: none"> İçerikler tam olarak örtüşmemektedir. Örneğin lisansta “Program Geliştirme” dersini almadık. (S.Ö.) KPSS’de soru sorulmayan konuları gereksiz yere öğrendiğimizi düşünüyorum. (S.B.Ö.)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası ($n = 26$) KPSS içeriği ile lisans ders içeriklerinin tam olarak örtüştüğünü ancak içerik örtüşse bile öğretim görevlisinin ders içeriğini veriş tekniğinin KPSS hazırlıklarına katkı sağlamadığını söylemektedirler. Katılımcıların yarıya yakını ise ($n = 21$) KPSS ile lisans ders içeriklerinin tam olarak örtüşmediğini söylemektedirler. Adaylar buna kanıt olarak KPSS’de soru çıkan önemli bir konu alanı olan “Program Geliştirme” dersinin olmayışını buna kanıt olarak göstermektedirler (Tablo 4).

Araştırmaya katılan öğretmenler, lisans ders içeriklerine özellikle de öğretmenlik meslek bilgisi derslerine, öğretmenlik yaşantıya katkı sağlar anla-

yışı ile değil de KPSS'de soru çıkacak anlayışıyla yaklaşmaları çok vahim bir durumu gözler önümüze sermektedir. Bu sonuca benzer bir sonuca Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) yaptıkları araştırmada ulaşmışlardır. KPSS bu yönüyle bile lisans eğitiminin amaçlarına ulaşmasını engelleyebilir.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Bakışları

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla katılımcılara “*KPSS'nin öğretmenlik mesleğine bakışınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuş ve adayların bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Bakışları

Öğretmenlik Mesleğine Bakış	n (%)	Örnek Açıklama
Öğretmenlik mesleğine karşı istek ve sevgi	19 (40.4)	<ul style="list-style-type: none">• KPSS birçok farklı şeyi olumsuz etkiler ama öğretmenlik mesleğine bakışımı olumsuz etkileyemez. Öğretmenlik yapmak istiyorum ve mesleğimi çok seviyorum. (S.Ö.)
Umutsuzluk	28 (59.6)	<ul style="list-style-type: none">• Keşke bu bölümü seçmeseydim. (S.Ö., S.B.Ö., T.Ö.)• Eskiden öğretmenler baş tacıymış. Oysa günümüzde öyle değil. Atanmak için yalvarır olduk. Bu meslekten soğudum. Atanabilirsem bu mesleği nasıl yapacağımı bilmiyorum. (T.Ö.)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakını ($n = 19$) KPSS'nin öğretmenlik mesleğine bakışlarını olumsuz etkilemediğini, öğretmenlik mesleğini sevdiklerini ve yapmak istediklerini ifade etmektedirler. Katılımcıların çoğunluğu ise ($n = 28$) gelecekleri ile kaygılandıklarını ve umutsuzluğa kapıldıklarını söylemektedirler (Tablo 5). Yüksel (2007) yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının KPSS atanabilme umudu yitirmelerinin, onların öğretmenlik bilgisi derslerine ilgi göstermemesine sebep olduğunu belirtmektedir.

KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşantılarına Yansımaları

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla katılımcılara “*KPSS'nin sosyal yaşantınıza etkisi ya da yansımaları konusunda neler düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuş ve adayların bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşantılarına Yansımalarına İlişkin Görüşler

KPSS'nin Sosyal Yaşantıya Etki ya da Yansımaları	n (f)	Örnek Açıklama
Çevreyle iletişimlerini olumsuz etkilemektedir.	35 (%74.5)	• Çalışma temposundan ve gelecek kaygısından, akraba ve arkadaş ziyaretlerini unuttum. (S.B.Ö.)
Sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.	29 (%61.7)	• KPSS'ye hazırlanmaktan başka hiçbir şey yapmadım. Benim gibi sadece ders çalışan onlarca arkadaşım vardı. (T.Ö.)
Sosyal ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.	21(%44.7)	• Psikolojimiz çok sağlam değil. Özellikle sözlüsü, nişanlısı olan öğretmen adaylarının Allah yardımcısı olsun. (S.B.Ö.) • Arkadaşlarımızla sohbetlerde ne güncel olaylar, ne siyaset, ne spor sadece KPSS konuşuyoruz.(S.Ö.)

KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal yaşantılarına yansımaları temasına yönelik bulguların belirlemesi sırasında “çevreyle iletişimlerine yansımaları, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerine yansımaları ve sosyal ilişkilerine yansımaları” ile ilgili kodlar ortaya çıkmıştır (Tablo 6). Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu ($n = 35$) KPSS sınavının, çevreyle iletişimlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini söyleyen katılımcıların oranı da oldukça yüksektir ($n = 21$). Araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir bölümü ($n = 29$) KPSS'nin sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetlere katılmalarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. Yoğun çalışma temposu ve sürekli KPSS düşünme ve gelecekle ilgili kaygılarının bu tür faaliyetlere katılmalarını olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Karadeniz ve Demir (2010) yaptığı araştırmada, bu araştırmanın sonucuna benzer bir sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmalarda KPSS'ye hazırlanan adaylar KPSS'nin kendilerini ruhen yıpratıldığını ve sınava hazırlanmanın, ekonomik durumlarını, sosyal, sportif ve sanatsal etkinliklere katılmalarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu öğretmen atamalarında bir sınavın gerekli olduğunu ancak KPSS'nin nitelikli öğretmeni seçmek için uygun bir sınav olmadığını ifade etmektedirler. KPSS'de alan dışı soruların

belirleyici olması önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bununla birlikte, istihdam sorunu nedeniyle ya da daha nitelikli öğretmenlerin seçilmesi amacıyla öğretmen atamalarında sınav yapmak bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu zorunluluğun iki sebebi vardır: (1) Öğretmenlik kadrosu için istihdam edilen sayının az, buna rağmen öğretmen adayı sayısındaki artışın çok olması ve (2) nitelikli öğretmeni seçebilmek için bir eleme sınavı yapılmasının gerekliliğidir.

KPSS denilince öğretmen adaylarının akıllarına daha çok “yorgunluk, sıkıntı ve memurlar.net, vb.” kelimelerinin gelmesi dikkat çeken önemli bir husustur. Öğretmen adayları KPSS'ye hazırlanmak amacıyla çok yoğun bir çalışma temposuna girmektedirler. Ayrıca atanamama kaygısı ve sıkıntısı onları oldukça yıpratmaktadır. Adaylardan “www.memurlar.net” adresini söyleyenler buna gerekçe olarak sınavdan sonra sürekli olarak bu site veya benzeri sitelere girdiklerini ve büyük umutlarla öğretmen atamalarına yönelik haberleri izlediklerini belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası KPSS içeriği ile lisans ders içeriklerinin tam olarak örtüştüğünü ancak içerik örtüşse bile öğretim elemanının ders içeriğini veriş tekniğinin hazırlıklarına katkı sağlamadığını söylemektedirler. Ayrıca adaylar, KPSS'nin öğretmenlik mesleğine bakışlarını olumsuz etkilemediğini, öğretmenlik mesleğini sevdiklerini ve yapmak istediklerini, ancak geleceklelerinden kaygılandıklarını ve umutsuzluğa kapıldıklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların çoğunluğu KPSS sınavının çevreyle iletişimlerini, sosyal ilişkilerini ve sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarını olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Bu bulgu, Karaca'nın (2011) araştırmasında öğretmen adaylarının KPSS hakkında olumsuz bir tutuma sahip oldukları ve bu sınava yönelik alternatif önerileri destekledikleri yönündeki bulgularıyla uyumludur.

Millî Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, üniversiteler ve eğitim fakültelerinin, araştırma sonuçlarını dikkate alarak yeni öğretmen profili ile ilgili çözüm üretecek politikalar geliştirmeleri ve bu politikalara uygun bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturmaları önerilmektedir. Bu amaçla etkili bir öğretmenlik mesleğinin icrası için gerekli olan çağdaş ölçütler belirlenmeli ve bu ölçütlere göre öğretmen atamaları gerçekleştirilmelidir (Baştürk, 2008).

KPSS'ye hazırlanmakta olan öğrenciler, ömürleri süresince benzer özellikteki pek çok sınava hazırlanmışlardır. Bu sınavlar öğrencilerin yalnızca ezber gücünü ölçen sınavlardır. Günümüzde gerek duyulan, problem çözme, sorgulama, yaratıcılık, planlama, gözlem, vb. becerileri ölçmede yetersiz kalan bu tür sınavlara hazırlamak gençlerin enerjilerini boşa harcamak anlamına gelmektedir. Bu sınavlarla hayatının en verimli dönemlerinde bireylerin özgürleşme ve bireyselleşme imkânları kısırlaştırılmaktadır. Ayrıca bu sınavlar

dershane sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sektör nitelikli dersler ve yayınlardan daha ziyade ticari bir sektör hâline gelmiştir.

Eraslan'ın (2006) yaptığı araştırmada öğretmen adayları, öğretmen atamasında bir seçme sisteminin gerekliliğine ve öğretmen atamalarında fakülteye giriş puanı, mezuniyet derecesi gibi değişkenlerin dikkate alınmasını istemektedirler. Ayrıca öğretmen adayları, KPSS'de sadece bilişsel becerilerin ölçülmesi öğretmenlik mesleğine seçilmek için yeterli görmemektedirler. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ile bu araştırmanın sonuçları arasında benzerlikler taşımaktadır. Nitelikli öğretmen, iletişim, problem çözme, yaratıcılık, eleştirme, yorumlama, özgürlük, sorumluluk ve yönetim becerilerine sahip öğretmendir. Öğretmen atamasında yapılacak sınavın sıralanan bu nitelikleri ölçebilen bir sınav olması gerekmektedir. Bu amaçla şunlar yapılabilir. Öncelikle üniversitelerin eğitim fakültelerine alınacak öğrenciler, lise eğitimleri sırasında öğretmenlik yapmaya uygun olup olmayışına göre elenip seçilmelidir. Bu eleme sonrasında merkezi sınavla öğrenci alınırken eğitim fakültelerine ülkenin öğretmen ihtiyacına uygun kontenjanlar verilmelidir. Ayrıca eğitim fakülteleri bünyesindeki aday öğretmenlerin niteliği düşük olanlarını eleyebilmelidir. Bu eleme öğretim üyelerinin ortak kararlarıyla alınabilir.

Eğitim fakültelerinden mezun olmuş öğretmen adaylarının, KPSS yerine sözlü ve yazılı bir sınava tabi tutulmalıdırlar. İngiltere veya Fransa'daki öğretmen seçimleri nitelikli öğretmeni belirlemeye daha uygun örnekler olarak verilebilir. İngiltere'de öğretmen adayları doğrudan okula başvuranlar arasından okul tarafından yapılan mülakat sonucu atanmakta iken (Dilaver,1996), Fransa'da öğretmen istihdamı için her üniversitenin bünyesinde kurulmuş olan Öğretme Yetiştirme Enstitüleri tarafından bir sınav yapılmaktadır. Bu sınavlarda adaylar alan bilgilerini ölçen bir yazılı sınav, alan öğretimi ve çevre ile iletişim kurma yeteneğini ölçen bir sunu ve mesleğe karşı ilgi ve tutumların belirlendiği bir mülakatla değerlendirilmektedir (Demir ve Gür, 2000). KPSS bu yönden yetersiz bir sınavdır. Öğretmen atamalarında değerlendirme ölçütlerinde öğrencilerin mezuniyet not ortalamaları da dikkate alınmalıdır. Baştürk'ün (2008) yaptığı araştırmada KPSS ile öğrencilerin üniversite not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu anlamda, öğretmen adaylarının tercihinde lisans derslerinin önemini artıracak şekilde mezuniyet not ortalaması da dikkate alınabilir. Bu durum, öğrencilerin lisans derslerine olan ilgilerini artıracaktır. Ayrıca öğretmen atama sayıları artırılmalıdır. Bunun için öncelikle, ek ders ücreti karşılığında çalışan öğretmenlerin yerine atama yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (1999). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Kültür Koleji.
- Baskan, G. A., Aydın, A. ve Madden T. (2006). Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Sistemine Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Baştürk, R. (2007). Kamu Personel Seçme Sınavına Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Sınav Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 163-176.
- Baştürk, R. (2008). Fen ve Teknoloji Alanı Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı Başarılarının Yordanması. *Elementary Education Online*, 7(2), 323-332.
- Çevik, O. ve Yiğit, S. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Profillerinin Belirlenmesi: Amasya Üniversitesi Örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 89-106.
- Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2011). Biyoloji Öğretmen Adaylarının KPSS ile İlgili Görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 2(4), 159-172.
- Coşkun, K., Metin, M., Birşiçi, S. ve Kaleli Yılmaz, G. (2010). Farklı Mesleki Deneyime Sahip Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlilik ile İlgili Algılamaları. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications (ICONTE)*, 11-13 November, Antalya.
- Demir, M. C. ve Gür, H. (2000). Türkiye, İngiltere ve Fransa'da İşe Alınma, Çalışma Hayatı ve Ücret Politikaları Açısından Öğretmenin Durumu. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, 10- 12 Mayıs, Çanakkale*.
- Deryakulu, D. (2011). KPSS Eğitim Bilimleri Sorularının Genel Öğretmen Yeterliliklerinin Öğretim Teknolojisi Alanı ile İlgili Alt Yeterlik ve Performans Göstergeleri Açısından İncelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 1(1), 1-23.
- Dilaver, H. H. (1996). İngiltere'de Vğretmen Ülmü ve Estihdam Şartları. *Çağdaş Eğitim*, 21, 26-30.
- Dilekmen, M., Ercoşkun, M. H. ve Nalçacı, A. (2005). Öğretmen Adaylarının Akademik ve KPSS Başarılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 304-315.
- Geçç, N. (1991). Öğretmen adaylarının Yeterlik Sınavı Başarıları ile Üniversite Başarıları Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6), 149-165.
- Eraslan, L. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) Yönteminin Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-31.
- Guarino, C. M., Santibanez, L., & Daley, G. A. (2006). *Teacher Recruitment and Retention: A Review of the Recent Empirical Literature. Review of Educational Research*, 76(2), 173-208.

Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(2), 35-43.

Kablan, Z. (2010). Akademik Mezuniyet Ortalama Puanı ile KPSS Başarı Puanı Arasındaki İlişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 451-470.

Karaca, E. (2011). Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) Yönelik Tutumları. *Akademik Bakış Dergisi*, (23), 1-18.

Karaçanta, H. (2009). Öğretmen Adayları için Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi. (Geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25), 50-57.

Karadeniz, Y. ve Demir, S. B. (2010). Sözleşmeli Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 55-77.

Nartgün, Ş. S. (2008). Aday Öğretmenlerin Gözüyle Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Atama Esasları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 47-58.

Resmi Gazete. Karar No: 2002/3975. *Kamu Görevlilerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik*. <http://www.resmigazete.gov.tr>

Şahin Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretmen Adaylarının Profesyonel Gelişimindeki Önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 165-174.

Tümekaya, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). KPSS'ye Girecek Öğretmen Adaylarındaki Umutsuzluk ve Durumu Sürekli Kaygı Düzeylerini Yordayıcı Değişkenlerin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(2), 953-974.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Ür araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, K. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim Aalemanlarının Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 839-867.

Yüksel, S. (2007). Örtük Programın Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Derslerine Yönelik Düşüncelerindeki Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (50), 321-345.

İnternet Kaynakları

http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/kpss_sira_26082011/brans_sirasi

<http://memurlar.net>.

<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57788/h/kilavuz2011-1.pdf>.